

Amildegiaz

Aspaldian lurra urratu eta hiru zatitan banatu zen. Hone-la ikuskizunak eremu zehatz bati atxiki zitzaizkion eta zailtasun handiz zeharkatzen dituzte Euskal Herriko barne mugak. EAE, Nafarroa eta Iparraldearen arteko hartueman ez ari naiz.

Oker ez banago ezer gutxi idatzi da honi buruz, kontu oso zaharra izan arren. Nafarroako antzerki taldeek sekulako ahaleginak burutu behar dituzte Sakanaz bestelidera bidaiatzeko, Mendebaldean nafar ikuskizunak dastatzeko aukera urriak izanik. Iparraldea eta Hegoaldearen arteko Bidasoaren mugak ere ez du samurrago jartzen.

Oraindik Iparraldeko asteak antolatzen dira, Laponia-koak izango balira bezala, eta inor ez da lotsatzen. Mugarik gabeko Europaz ari dira hainbat parlamentutan eta gurean nekez ikus dezakegu ehun kilometrotara egiten den lana. Euskal paradoxa.

Informazioaren autopisten garaietan euskal ikuskizunak elkarri atzea erakutsita dabilta plazaz plaza. Amildegitikusezina jarri zuten eta bada sasoaia jauzia egiteko. Zazpi Jauzi dantza erabilgarria ote?

Donostiako Antzerki Ferian, Euskal Herrikoa izan nahi duena, ez nafar ez iparraldetar ikuskizunik. Susmagarria. Madril eta Bartzelonako antzezlanak, ordea, badira. Hau azken urratsa izan da baina gure ikuskizunen historian honelakoak barra-barra.

Eskerrak badirela ekimen laudagarriak gorotza handi honen artean. Iruñeko Udalaren laguntzaz antolatzen diren euskarazko emanaldietan lau haizetako ikuskizunak ikus daitezke. Bilboko Kafe Antzokian ere ahaleginak egiten dituzte denontzako lekua egiteko. Eta azkenik, Lekeitioko Nazioarteko Kalealdiak mugak gainditu ditu urtero, lurraldetasuna kontuan izanik.

Dena dela, adibide batzuk nahiko bitxiak dira. Hollywoodera ailegatu zen Montxo Armendariz Iruñeko semea-

ren filmeak Eusko Jaurlaritzaren laguntza eskuratu zuen Nafarroakoa ukatzen zioten bitartean. Geroago, Principe de Viana Sariaren bitartez hutsunea bete nahi izan zuten nafar agintariek. Berandu dabilta!

Bestaldetik, horra hor zazpi herrialdeetako ikusleok udaro izaten dugun hitzordua. Pastoral, hain zuzen ere. Barkoxe herri ttipiak trabarik gabeko euskal kulturaz sinisten dugunok bildu gaitu ikuskizunik zirrargarrienetako baten inguruan. Muga guztien gainera; Biba Barkoxe!

Irudi Biziaz

Behin baino gehiagotan nabarmendu dugu orriotan Euskal Herriko marrazki bizidunen martxa. Berrero ere ikuskizunen brankan jarri dira.

Telebistako *Lazkao Txiki* telesaioak irudi onak dakarzit burura. Alde batetik, bitarteko gutxi izan arren Berasategi-Izagirre bikoteak sekulako emaitzak sortzen ditu. Iru-diak xumeak dira bertsolaria izan zen moduan. Beste alde-tik, euskal usadioak jorratzeari osasungarria deritzot.

Baserri giro mamitsu eta hunkigarria isladatzen dute irudi trakets eta naif batzuen bitartez. Garrantzitsuena komunikazioa baita teknika hotzaren gainera.

... Fernando Amezketarrak hauek baino kalitate hobe-a duela. Kriston arrakasta izan dute biek baina produktua kaxkarra da. Eta arrazoia aurrekonturik ez dagoela da. Egin nuenean pentsatzen nuen militantea nintzela eta orain berdin pentsatzen dut, militantea naizela. Eta aspertuta nago, potrotaraino. (*Juanba Berasategi, Argia al-dizkarian 1998ko martxoren 8an*)

Sortzailearen haserraldi honek ez du bestelako iritzi-rik behar. Argia eta garbia da. Gu, aitzitik, Txirritari buruzko irudien zain gaude irriki bizian.

Honez gain, Berasategiren irudi-lantegitik *Ahmed, Alabrako Printzea* irten berria da. Aurreko biderei jarraiki maisulan honek ez du zertan lotsatu behar kanpotik datozen ekoizpenekin. Lotsagarria, berriz, banatzaile eta erakusketaren arduradunen jarrera. Aipatutako euskal ma-

rrazki bizidunaren estrenaldiarekin batera teknika bereko beste bi film pantailaratu dituzte: *La Sirenita* (nahiko zaharra den kontua) eta *La espada mágica*. Iparramerikar ekoizpenak ordu eta lekurik egokienetan aurkitzen diren bitartean bertokoa arras bazterturik dago karteldegian. Arratseko emanaldirik gabe eta bigarren mailako zine-aretoetan. Tamalgarria.

Katalunian indarrean jarri nahi duten zine-lege zorrotz baten hotsak heldu zaizkigu. Noizko hemengo agintari autonomikoen jokaera ausartagoa? Norbaitek jarri beharko luke babesa Ozeanoz bestaldeak bidaltzen gaituen traganarruari aurre egiteko. Nik, behinik behin, ikusleek daukaten aukeratzeko askatasunean ez dut sinisten.

Kimuez

Kimuak, Euskadiko Filme Laburrak bataiatu dute udako solstizioarekin batera, bat-batean argia ikusi zuen ekimena. Bi ekinalditan azken bi urteotan eginiko laburmetraiarik aipagarrienak bildu dituen maratokia, hain zuzen. Eusko Jaurlaritza da honen suspertzaile nagusia eta oso ideia aproposa iruditu bazaigu ere hainbat kezka ere sortarazi digu.

Zer dela eta uda hasieran honelako erakustaldia? Ez al dugu nazioarteko goi-mailan bi zinemaldi? Bata irailean Donostian eta bestea azaroan Bilbon. Ez al dira egokiagoak bi eremu horiek gure ekoizpenak aurkezteko?

Agian jaialdi bien nortasunean bilatu beharko genituzke itaun hauen erantzunak. Egia esan, Kimuak ekimena aurkeztu hamazortzi laburmetraiairen arteko batzuk Bilbon eta Donostian ikusgai izan ziren. Baina nabaria da nazioarteko jaialdi biek euskal sortzaile berriei dieten mesfidantza.

Donostian filme luzeak protagonistak izan arren hemengo ekoizpen txikirako lekua egitea ez litzateke lan nekeza izan beharko. Bilbon, berriz, bekatua oso larria da. Bistan dago Nazioarteko Laburmetraien Jaialdiak ez duela ganoraz jokatu bertoko lanekin.

Horrexegatik Bilboko topaketa honen xedeen berri-kusketa nahitaezkoa da. Azken edizioetan argi gorria biztu eta kritikak dabilta hitzetik hortzera. Kultur Sailak Bilboko jaialdiari norabide berria eman nahi omen dio baina urte askotan metatutako zama handiko inertziarekin egin du topo. Aire berri horiek Luis Iturriren lekuan ezarriko denaren eskutik etor daitezke. Hala bedi.

Artez

Artez ikuskizunei buruzko aldizkari baten izena da. Euskal Herriko Sarea osatzen duten aretoetan maiz azaltzen denak argitalpen honen berri izango du seguru asko. Bi urte daramatza kalean eta zuzendari lanetan Carlos Gil antzerki kritikariak dihardu buru-belarri.

Antzerkia, musika, ikus-entzunezkoak, jaialdiak eta era guztietako ikuskizunak daude orri hauen ikusmiran. Informazioa, iritzia eta agenda on bat jartzen ditu eskura.

Hitzak nagusitzen dira irudien kalterako, zuri-beltzean plazaratzen baitute. Honela, maketazioa ez da batere deigarria eta orriak monotonia bukaezin batean sartzen dira. Ez du ematen gaurko boladetako partaide eta ikusgarritasuna landu beharko dute ikuskizun garaikidearen estetika-rekin bat egiteko. Hirurogeita hamabi orrialdeetan informazio zehatza eta lagungarria eskaintzen da euskal eszena goitik behera ezagutzeko, Nafarroa eta Iparraldeko antzerkiaren berri eskas eman arren (amildegiaren mamua berriz ere). Hala eta guztiz ere, emeki-emeki hedapen handiagoa eduki beharko lukeen ekimena dugu.

Euskal ikuskizunen hedapenari dagokionez, bada jarrerara bat aipagarri. Azken lau urte hauetako hemerotekari erreparatuz gero, estreinaldien aurkezpenetan bada emakumezko bat argazkietan agertu dena. Eusko Jaurlaritzaren ordezkaria eta lotsarik gabe diru-laguntzak egitasmo askoren artean banatu dituena. Amaia Rodriguezen aurpegi irribartsuaz ari gara.

Kultur Sailaren kargu politiko honek estilo berria ezarri eta kaleko sortzaileekin bat egin du ahal izan duen guz-

tietan. Miresgarria benetan. Zalantzak datoz, ordea, laguntzen kantitateaz aritzen bagara. Euskadiko Orkestrek (nagusiena eta gazteena) esate baterako, antzerki-ekoizpenetarako eman den aurrekontua baino bederatz biher handiagoa dute. Aldeak badira oraindik. Ogi apurrak sikieran banatzea ez da horren tratu txarra.

Bihotz emeez

Irlandatik mundura jalgi dira hainbat ahots eder, lirain eta liluragarri. Zeltiar irla horretan emakumezko kantarien lantegirik emankorrena baitugu. Itzal handia lortu duten *Woman's Heart* (Bihotz emea) izeneko disko biek legenda bilakatu diren emakume talde baten islada dira.

Enyaren estetika lar gozoa gaindituz Dolores Keane, Mary eta Frances Black, Eleanor McEvory, Maighread Ní Dhomhnaill, Sinéad Lohan, besteak beste, ditugu mugimendu hauen partaide. Folk eta Poparen arteko mugimendua, hain zuzen.

Gu pozaren pozez egon gaitezke, batzuk zuzenean ikusteko aukera izan baitugu azken urte hauetan Bilbon burutu den Musketan deritzon programazioari esker. Aurretik kantaldi hauek Getxora eramane zituzten eta hortxe «Irlandako ahotsik ederrena» titulupean taularatu zen Eleanor Shanley.

Eleanor Shanley De Dannan talde mitikoan egin zituene bost urte haietan ezagutzera eman zen. Geroago Christy Moore-ren eskutik bakarkako bideari ekin zion. Getxon gitarrajole batek lagundurik dastatu genuen bere ahots liraina eta zinez gure baitan luze gordeko dugu horren oihartzun ederra.

Irlandar gazte honen begirada zorrotza eta kalatxorien itxura hartzen zuen soin fin eta mehe hark kostaldeko kresala eta ezinezko amodioen hatsa sakabanatu zituen aretoan barna. Sendimenduz beteriko ikuskizun maitagarria.

Formato txikiko plaza hau bost urtez ari da munduko harribitxiak gureganatzen. Baina aurton ere ikusleagoak

muzin egin dio. Eleanor Shanley-ren emankizunean ehun ere ez ginen bildu. Amorrua ematen du kolokan baitago Musiketan ekimenaren etorkizuna.

Euskal Herriari begira jarriz gero, bihotz emeak ere aurkitu ditugu plazarik plaza. Horra hor Mauriziaren jarraitzaileak. Horra hor trikitixaren afinazio altuaren moldatzaileak. Horra hor Maixa, Itziar, Garbiñe, Alaitz eta Maider.

Euskal tankerak ez du zerikusirik irlandarrarekin baina ezin da ukatu euren arrakasta. Irlandan barne-sentimendua nagusitzen den bitartean, gurean jaia da nagusi. Sekulako dantzaldiak eskaintzen dituzte gure trikitilari emeek. Energia ezkutatu ezinean dabilta. Komunikazio zuzena. Behar-beharrezko ikuskizun alaiak. Ekin, beraz, auspoari urte luzez!

Bazterrean geratu zaigu Amaia Zubiria; euskal ahotsik hoberena, agian. Plazaratu berri du azken lana. Hala ere, hamaika urte musikaren eszenan ibili arren gaur ikusleengandik urrun dabil. Amaiaren kalitatea inork ez du zalantzan jarri baina plaza bide malkarretan aurkitu ditu oztopoak. Euskal tradizioaren sendimendua ondo barneratu badu ere eszenaren eskarmentu handiko ezezagunik handienetakoa da. ♪